

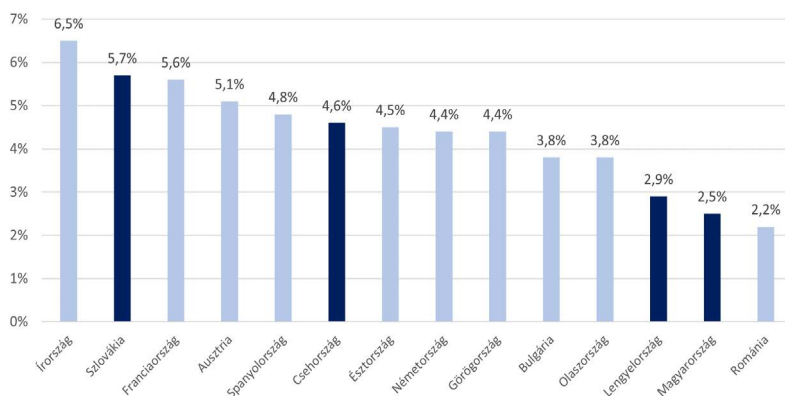
Platformmunkák a V4 országokban

DOI: 10.14267/VILPOL2023.05.14

A platformmunka egy olyan munkavégzési modell, amely során a munkavállalók online felületeken, platformokon keresztül vállalnak feladatokat, projekteket vagy szolgáltatásokat más vállalatok vagy egyének számára. A platformmunka sokféle formát ölthet, általánosan az online szolgáltatásnyújtást, a fuvarmegosztást vagy az árucikkek online értékesítését értjük alatta. Bár nagyfokú szabadságot kínál, munkaügyi szempontból komoly kockázatot rejt magában, mert az ilyen formában foglalkoztatottak csak korlátozott hozzáférést élvezhetnek a szociális és munkaügyi ellátórendszerekhez, továbbá a legtöbb esetben azon kockázatok és költségek is a munkavállalókat terhelik, melyeket egyébként a munkáltatók viselnének. A platformmunkákkal kapcsolatban számos tanulmány jutott arra a következtetésre, hogy a foglalkoztatottak sok esetben a munkanélküliséggel szembeni következő legjobb alternatívának tekintik, ezért leginkább átmeneti megoldásként gondolnak rá, amíg helyben nem találnak valamilyen offline végezhető munkát.[1][2]

Az online és offline munkaerőpiaci részvétel közötti kapcsolatot tovább árnyalja, hogy a platformmunkások általában csak kiegészítő vagy másodlagos jövedelemre tesznek szert munkájukból. Ennek oka egyrészt az, hogy a platformmunkából származó jövedelmek általában nagyon alacsonyak és így nem elegendőek az alapvető szükségletek fedezésére, másrészt pedig az, hogy egyes platformok stratégiája szerint a rendelkezésre álló feladatok mennyiségéhez képest túl sok embert vesznek fel, ami azt eredményezi, hogy nem áll rendelkezésre elegendő fizetett munka minden regisztrált munkavállaló számára.[3][4] Mindezt figyelembe véve valószínűtlennek tűnik, hogy a platformgazdaságon belül közvetlenül helyettesíthető lenne az offline munkaerőpiacon elvesztett állás, de jövedelmi biztonságot nyújthat ott, ahol az offline lehetőségek ritkábbak és rosszabb minőségűek, beleértve az alacsony fizetésű munka vagy az alul-foglalkoztatottság magas előfordulását.[5][6]

1.ábra: Munkavállalók aránya, akik az elmúlt 12 hónapban végeztek platformmunkát

Forrás: ETUI IPWS 2022 alapján saját szerkesztés

A platformgazdaság európai helyzetével kapcsolatban a European Trade Union Institute készített felmérést 2022-ben,[7] melyből a következőkben a V4 országokra vonatkozó eredményeket mutatjuk be. A V4 országok közül Szlovákiában volt a legkiemelkedőbb a platformmunkát végzők aránya, ahol a megkérdezettek 5,7%-a számolt be róla, hogy az elmúlt 12 hónapban végzett ilyen jellegű tevékenységet. Ennél jelentősen alacsonyabb számok érkeztek Csehországból (4,6%), Lengyelországból (2,9%) és Magyarországról is, itthon csupán a megkérdezettek 2,5%-a dolgozott valamely platformon keresztül. A részvétel mellett a munkaintenzitás is jelentős eltéréseket mutatott. Ebben a mutatóban is Szlovákiában dokumentálták a legmagasabb számokat, legalább havi rendszerességgel a válaszolók 4%-a, heti rendszerességgel pedig 2,1%-a végzett platformmunkát. Csehországban 2,8% (havi) és 1,8% (heti); Lengyelországban 1,3% és 0,9%; Magyarországon 1,9% és 1% voltak ezek az értékek.

Bár elsőre azt gondolhatnánk, hogy a fiatalok körében a legnépszerűbbek a platformmunkák, az adatok ezt csak részben igazolták vissza. Amíg ugyanis Lengyelországban valóban 30 év alatti a platformgazdaságban foglalkoztatottak átlagos életkora, addig Szlovákiában már 35 év, Csehországban 39 év, Magyarországon pedig 41 év. Ha területileg vizsgáljuk a platformgazdaság résztvevőit, akkor azt láthatjuk, hogy a Szlovákiában és Magyarországon viszonylag egyenletes az eloszlásuk a nagyobb városok és a vidéki területek között, Csehországban és Lengyelországban viszont a magasan urbanizált területekre koncentrálnak.

Amint láthattuk, Magyarországon és a V4 országokban több tízezer munkavállalót érint a platformgazdaság, vagyis létfontosságú nyomon követni annak fejleményeit, és megérteni, hogy kik és milyen gyakran végeznek ilyen típusú munkákat. Mint láthattuk, ezek az emberek sokszor a legkiszolgáltatottabb rétegek közül kerülnek ki, és jobb lehetőség híján döntenek a platformmunkák mellett. Mivel így kiesnek a hagyományos ellátási és biztosítási keretrendszerekből, ezért mind a kormányzatnak, mind a társadalomnak kiemelt figyelmet kell fordítania erre a szektorra, az internet és a digitalizáció terjedésével egyidejűleg ugyanis mind szélesebb kört érinthet ez a probléma.

Jegyzetek

- [1] Huang N., Burtch G., Hong Y. & Pavlou P. A. (2020). Unemployment and worker participation in the gig economy: Evidence from an online labor market. *Information Systems Research*, 31(2), 431–448. <https://doi.org/10.1287/isre.2019.0896>
- [2] Newlands G. (2022). ‘This isn’t forever for me’: Perceived employability and migrant gig work in Norway and Sweden. *Environment and Planning A: Economy and Space*. <https://doi.org/10.1177/0308518X221083021>
- [3] Hall J. V. & Krueger A. B. (2018). An analysis of the labor market for Uber’s driver-partners in the United States. *ILR Review*, 71(3), 705–732. <https://doi.org/10.1177/0019793917717222>
- [4] Piasna A. & Drahoukoupil J. (2021). Flexibility unbound: Understanding the heterogeneity of preferences among food delivery platform workers. *Socio- Economic Review*, 19(4), 1397–1419. <https://doi.org/10.1093/ser/mwab029>
- [5] Dickey H., Watson V. & Zangelidis A. (2011). Is it all about money? An examination of the motives behind moonlighting. *Applied Economics*, 43(26), 3767–3774. <https://doi.org/10.1080/00036841003724403>
- [6] Wu Z., Baimbridge M. & Zhu Y. (2009). Multiple job holding in the United Kingdom: Evidence from the British household panel survey. *Applied Economics*, 41(21), 2751–2766. <https://doi.org/10.1080/00036840701335520>
- [7] Piasna, A., Zwysen, W., & Drahoukoupil, J. (2022). The Platform Economy in Europe: Results from the Second ETUI Internet and Platform Work Survey (IPWS) (February 24, 2022). ETUI Research Paper – Working Paper 2022.05

Mihele András Mihály